

הספרים ההיסטוריים: המלוכה בישראל – חזון ומציאות (פריש)

קובץ שאלות לחזרה – מתוקן ועדכני!!! עריכה: הילה סובול

בס"ד

שחזור ראשון : (קובץ עם תיקון טעויות!)

מאגר שאלות בקורס בהתכתבות "הספרים ההיסטוריים"-

המלוכה בישראל (ע. פריש)

הקדמה קצרה: מאגר השאלות הוקלד לפי שחזורים של שנים קודמות. תשובות המסומנות של כנכונות נכתבו בצבע **כחול**, אולם איני אחראית לנכונותם...
בהצלחה!!!

1. "הרימותי בחור מעם" באה להראות:
- בחירת דוד כבחירה ראשונית וביטול מלכות קודמת (שאלו)
- להראות שנביא יותר חשוב ממלך
2. דעת אברבנאל על מלכות בשר ודם
- שולל
3. לדעת רביב האם אבימלך היה מלך?
- מלך מקומי על אנשי שכם
4. לדעת דישון, מהי עמדת ספר שופטים ביחס לתשובת גדעון?
- דוחה את ההצעה ודוחה את תשובת גדעון
- דוחה את ההצעה כי יחס ספר שופטים למלוכה שלילי, ומקבל את תשובת גדעון
- מקבל את ההצעה ומקבל את תשובת גדעון
- מקבל את ההצעה כי ספר שופטים חיובי למלוכה ודוחה עצת גדעון
5. פרק ז' יחידה אחדותית
- יש הקבלות מצריות
- יש הקבלות אסליות
6. זמנו של פרק ז' על פי קויפמן
- קיבל צורתו הספרותית עוד לפני בנין שלמה
7. ממתית התנגדות למלוכה על פי קויפמן?
- קדום
- מהושע ואחריו
- מאחרי חשמונאים
8. מהי מלכות שמים?
- שלטון ה' על המציאות
9. מה אי אפשר להגיד על השופט לפי מלמט?
- שנקבע ע"י ברית והסכם
- שלא היו לו יורשים
- שנבחר ברצון העם
10. איך משתלב אבימלך בספר שופטים?
- הוא ההיפך הגמור, הנגטיב של דמות השופט והמושיע
11. מסורת מדינית המשפיעה עד ימינו
- רעיון הברית והתהליכים הנובעים ממנו

הספרים ההיסטוריים: המלוכה בישראל – חזון ומציאות (פריש)

קובץ שאלות לחזרה – מתוקן ועדכני!!! עריכה: הילה סובול

12. השוואה בין נביאים שרוצים במלך למלך- מה לא קיים:
- מלך רועה
- שופט צדק
- מולך על ים ויהודה
- משתתף בטקסים פולחניים
13. האם הדרישה לשושלת יש בה לגיטימציה דתית?
- משפט המלך שאול
- חזון נתן
14. בחזון נתן
- נרקם הקשר בין דוד למקדש
- הסבר מפורט מדוע לא יבנה מקדש
15. כיצד מתייחס פרופסור אליצור לכך שההתנגדות היא בגלל המשפט "ככל הגויים"?
- פירוש מתקבל ברצון
- אין חידוש בזה
16. מה מלמדת ההשוואה של בגין וספר יונה
- שלנביא תכונות אישיות
17. מה לא מופיע בין המפרשים כסיבה לא לקחת כסף וזהב?
- שהמלך לא יטיל מס על העם
- שהלך לא ינהג בגאווה
- שהעם לא ילמד מהמלך וילך אחרי האושר
- שהמלך לא ישתמש בזה לשם קשר עם עמים לא רצויים
- **כנראה התשובה הנכונה, אצלי מופיע "שלא יתקרב המלך לשאר הגויים"**
18. מהי התפיסה בספר דברי הימים על פי שרה יפת?
- תפיסת המלך כמלכות ה'.
19. לפי הפירוש "אישה יפה"
- כמו "אשימה מלך" - "ואקחנה" - מותר אבל לא הכרחי
20. משנה תורה ע"פ קויפמן
- ספר דברים
- העתק לתורה
21. לפי הרמב"ם הסיבות לאיסורים של המלך
- סיבות המתייחסות לאישיות של המלך שלא יחטא
- סיבות חברתיות שיש להגן על העם
22. המילה "בית" בחזון נתן
- 2 משמעויות
- משמעות אחידה
- משמעות זהה, היבט ספרותי שונה

הספרים ההיסטוריים: המלוכה בישראל – חזון ומציאות (פריש)

קובץ שאלות לחזרה – מתוקן ועדכני!!! עריכה: הילה סובול

23. הניגוד במזמור בין ה' לאויבים על רקע
- כלכלי
- דרכים לאומיות
- שיעבוד
24. הלקח של המשלים במשלי
- לא עוז ועוצמה חשובים, אלא חוכמה
25. מהם זכויות האזרח במלוכה?
- למרות שיש לנתינים חובות יש להם גם זכויות
26. הויכוח בין שמואל לשאול בקשר למילה נגיד- מלך ומשמעו? מה חושב שמואל ומה שאול? (119)
27. האידיאל של הושע
- מלוכה השואלת בעצת הנבואה
28. מדוע מסופר על בני שמואל שישבו בבאר שבע? -> הייתה טעות בשאלה.
- כדי להסביר מלוכה
- כדי להסביר שישבו במקום אחד והעם בא אליהם, לא כמו שמואל הנגיד שנד בין הערים
29. האם התגשם משפט המלך של שמואל לפי גרסיאל?
- כן, אצל דוד ושאול בהמשך דרכם
30. מה לא מופיע בערך מלך ומלוכה?
- הערכת המלוכה בישראל
- מלוכה ע"פ חז"ל

הספרים ההיסטוריים: המלוכה בישראל – חזון ומציאות (פריש)

קובץ שאלות לחזרה – מתוקן ועדכני!!! עריכה: הילה סובול

שחזור שני :

מתוך הקובץ של חיה הר-כוכב וצביה ברויאר - 2003

שחזור ממבחן תשס"ד מועד א'

הערות:

- השחזור הוא חלקי בלבד ואין אחריות על הנכתב בו.
- תשובות שלדעתי נכונות מסומנות בכחול.
- בהצלחה!

מהדעות לגבי חוק המלך:

יש אומרים רשות יש אומרים חובה.

חז"ל – רשות, מפרשים – חובה.

כולם – חובה.

כולם – רשות.

איזה מהדברים הבאים אינו הוכחה לכך שספר דברים קודם?
בספר דברים הופיעה הבטחה לבנות את ביהמ"ק בירושלים.

עפ"י מלמט, מהו ההסבר הפרגמטי לסכימה הרעיונית של השתלשלות אירועי התקופה?
מחזוריות היסטורית ומימד לאומי.

רוטיניזציה של הכריזמה?" מהי

שלוף חרבך שלא יגידו אשה הרגתני."

אתה תמלוך גם בנך גם בן בנך."

מה יחסו של ספר שופטים למלוכה כפי שמתבטא במאמרה של דיסון?
דוחה את ההצעה ומשבח את תשובתו של גדעון המתנגד באופן מוחלט למלוכה.

מה מבטא את זה שגדעון אכן מלך?

שם בנו אבימלך.

יצא לרדוף את מדין.

מסבירים את זה ששלמה גבה מיסים והכביד על העם? איך
אכן זה היה חטאו.

טעות! זה לא היה שלמה.

וישר?" איך מפרשים את המילה

תמיד שימוש שלילי.

תמיד חיובי.

פה שלילי בגלל ההקשר.

בימים ההם אין מלך בישראל?" מה לומדים מהפסוק

הפסוק צריך לבוא רק בתחילת הספר ולא בסופו.

מבטא הערכה חיובית למלוכה.

מראה הערכה שלילית מכיוון שכל ספר שופטים הוא אנטי-מלוכני.

מה הקושי של רד"ק במילים "כי אותי מאסו"?

בקשת נבעה ממיעוט בטחון בה'.

סוגי מלכים: 2 אברבנאל מביא

להסביר מדוע שמואל כעס על בקשת המלוכה הלגיטימית.

הספרים ההיסטוריים: המלוכה בישראל – חזון ומציאות (פריש)

קובץ שאלות לחזרה – מתוקן ועדכני!!! עריכה: הילה סובול

עפ"י אליצור, מדוע שמואל כעס?
התנגדות נסיבתית בגלל עיתוי לא מתאים.

עפ"י בגין, מדוע שמואל כעס?
כי רצו להחליף אותו.

עפ"י גרסיאל, האם משפט המלך התגשם?
כן, אצל שאול ודוד בהמשך דרכם.

ממה נבעה התנגדותו של הושע למלוכה?
התנגדותו של הושע הייתה נסיבתית. > -הייתה כאן טעות בשחזור זו התשובה הנכונה.

מה היחס של תהילים למלוכה?

מה המסר מגודלם של בע"ח ברצף המשלים?
בא ללמד שהמסר הוא לבני אדם.
שאפשר ללמוד גם מהקטנים.

לזרעך...?" מה הכוונה
רק שלמה.
לכל הדורות.

מהם המקורות הכי חשובים בעניין המלוכה:
דברים, שמ"א ח', דה"י.

הרווי, התייחסות למלוכה שלילית או חיובית:
תקופה – P – I D.

אביעוז, ברית וסלית או מענק?
מענק.

הירוקרטיה ותיאוקרטיה, הסבר:
ה' וכהנים.

הרווי: שפינוזה – מי התחיל בביקורת?
הנביאים.

מה ההבדל בין מלך לשופט?
מלך נבחר ע"י ה' ושופט ע"י העם.
מלך עובר בירושה ושופט לא.
שופט תפקידו לשפוט את העם ומלך רק מדיני.

הספרים ההיסטוריים: המלוכה בישראל – חזון ומציאות (פריש)

קובץ שאלות לחזרה – מתוקן ועדכני!!! עריכה: הילה סובול

שחזור שלישי נערך ע"י יניב ויניק (נלקח בחלקו משחזור של נגה, הילה, בן ורן) **אין אחריות על טיב החומר ונכונותו !**

מה היחס למלוכה המשתקף בקביעתו של טלמון שהנוסחה החוזרת בסוף ספר שופטים "בימים ההם אין מלך..." יש בה קילוס הנהגת ישראל בידי השופטים.
- כשאין שופט עושים רע ומכך היחס כלפי השופטים חיובי וכלפי המלוכה לא מדובר בנוסחה זו.

מה יחסו של ספר דברי הימים למלוכות שאול וירבעם לפי שרה יפת ?
- הוא שולל את הלגיטימיות של מלוכות ירבעם אך את מלוכות שאול רואה כלגיטימית.

מתי מסופר ומתייחסים למלוכה (או היכן מופיעה המלוכה) בספר שופטים ?
- גדעון אבימלך וחתימת הספר

האם עפ"י יעקובסון העדיפו את שלטון המלוכה ?
- לא

סוסים- בספר דברים לפי גריניץ
-נזכר רק בקשר לרכב פרעה ורכב המלך מאחר שהספר קדם לתקופת שלמה.

מה מאפיין את דברי הושע על המלוכה ?
-יחס בקורתי.

ארבעה הם קטני הארץ.... על מה מדובר?
-משל לתפקידי המלך

מה הכוונה במילים התורה הזאת
-התורה כולה.

היכן מוזכרים בספר דברים סוסים ומה למדים מכך לדעת מלמט ?
???

מה ההבדל עפי ויינפלד בין האידיאולוגיה המלכותית של תהילים לבין האידיאולוגיה המלכותית ?

ההבדל בין מלך לשופט ?
-תפקיד השופט עובר בירושה.

אבימלך
-ניגוד לדמות השופט המושיע

ההבחנה שעושה אברבנל בין "מלך נכנע למשפט התורה והמצוות" לבין מלך "העושה משפטים והתורות כרצונו כמו שהיו מלכי האומות"
-משמשת בידו להסביר מדוע בקשת המלוכה משמואל עוררה כעס למרות ההיתר שבספר דברים.

לדברי גרסיאל, המשמעות של החזרה על הפועל 'לקח' בנאום הסיכום של שמואל כמו בנאום 'משפט המלך' ?
- היא להצביע על הניגוד שבין משטר המלוכה למשטר השופטים.

תגובת נתן ליוזמת דויד לבנות מקדש ומשמעותה הסכמה ואח"כ דחייה המשמעות היא ?
- הפער בין מחשבת האדם למחשבת האל.

מה מובן המילה ביית בחזון נתן ?
- ביחס לה' – בניין ביחס לדויד-שושלת.

הספרים ההיסטוריים: המלוכה בישראל – חזון ומציאות (פריש)

קובץ שאלות לחזרה – מתוקן ועדכני!!! עריכה: הילה סובול

מאמר של שרה יפת, מה יחסו של ספר דברי הימים למלכות שאול ולמלכות ירבעם?
- מלכות ירבעם – שולל את הלגיטימיות של מלכות ירבעם (נתפסת כחטא ומרד בה') ;
- רואה במלכות שאול לגיטימית.

האם המלך בישראל הייה שופט ומחוקק ?
- המלך היה שופט אבל לא מחוקק, מקור המשפט הוא התורה, סמכותו כשופט אינה נמצאת בחוקת המלך.

לפי הופמן, משנה תורה אינו ספר דברים
- פירוש התיבה 'משנה' הוא שני, קרי העתק, כלומר על המלך להעתיק את ספר התורה.

"הרימותי בחור מעם"

- בחירת דויד כבחירה ראשונית וביטול ממלכת שאול .

לדעת י. דיסון מהי עמדת ספר שופטים ביחס לתשובת גדעון ?
- עמדת ספר שופטים בעניין המלוכה היא חיובית, גדעון קיבל לבסוף את המלוכה.

קויפמן, האידיאל המדיני של הושע
-מלכות השואלת בעצת הנבואה הוא לא התנגד באופן עקרוני למלוכה. (יחסו למלוכה מוגדר
כהתנגדות נסיבתית, לשים לב !! יש 2 שאלות דומות על האידיאל ועל היחס)

לפי הרמב"ם, הסיבות לאיסורים על המלך הן ? / טעם האיסורים שהוטלו על המלך לדעת
הרמב"ם ?

- סיבות המתייחסות למלך שלא יחטא / - אישי מוסרי שהמלך לא ישחית דרכיו.

מהי מלכות שמיים ?

- משמעות מדינית: מלכות שמיים מורה על שלטון קהילה מדינית בידי ה', ה' לבדו הוא
מלך ולכן לא ייתכן שיהיו שליטים/ים אחרים בני תמותה בממלכתו ; משמעות מטפורית-
מטאפיזית: מלכות שמיים מורה על שלטון ה' על המציאות כולה.

מסורת מדינית המשפיעה עד ימינו ?

- רעיון הברית והתהליכים הנובעים ממנו.

מה מלמדת ההשוואה בין של בגין ושל ספר יונה ?
- לנביא יש תכונות אנושיות.

"אשה יפת תואר" היא כמו מצוות מינוי המלך
- מצוות רשות.

במלכות יהודה התקיים עקרון הירושה כסדרו.

בחזון נתן נרקם הקשר בין דויד למקדש.

קויפמן סבור כי ההתנגדות למלוכה חלה בתקופת הושע.

כיצד מתייחס אליצור להתנגדות למלוכה בגלל המשפט "ככל הגויים" ?
- לא בגלל משפט זה התנגד שמואל למלוכה.

הניגוד במזמור ב' בתהילים בין האל לאויבים על רקע שעבוד

מה הלקח של המשל במשלי "4 המה קטני הארץ"
- חכמה, רבות הן המידות החשובות אך החשובה שבהן, השקולה כנגד כולן היא החכמה.

מה המשמעות של ישיבת בני שמואל בב"ש ?
- להסביר שישבו במקום אחד הטריחו את העם שבא אליהם, לא כמו שמואל שנדד בין
הערים.

הספרים ההיסטוריים: המלוכה בישראל – חזון ומציאות (פריש)

קובץ שאלות לחזרה – מתוקן ועדכני!!! עריכה: הילה סובול

האם מתגשם משפט המלך של שמואל עפ"י גרסיאל ?

- התגשמות משפט המלך אצל שאול, דויד ואבשלום, שאול הפך לרודן עריץ, דויד נתן שדות וכרמים לנתיניו.

ממתי מתחילים להתייחס למלוכה בספר דברים ?

- גדעון כנראה

איסור ריבוי סוסים

- על מנת שלא ישובו למצריים

משל יותם

- ביקורת על אבימלך המשל שולל מלוכה בשר ודם.

מתי זמן ההתנגדות למלוכה עפ"י ליוור ?

- מגדעון ועד שאול

מזמור ב' תהילים, איה עימות יש לדעת פריש ?

- עימות בין האויב לה' ולישראל, פריש חושב כי לא מדובר בקבלת התורה והמצוות ע"י הגויים.

מהם הנימוקים לאיסור ריבוי כסף ?

- ראב"ע כדי שלא יטילו מסים על העם, הרמב"ם מסיבות מוסריות אישיות.

התנגדות שמואל למלוכה עפ"י בר אפרת ?

- התנגדות הנובעת במשולב מן הפגיעה במעמדו כמנהיג ומשיקולים עקרוניים בדרישה למלך בשר ודם יש משום דחיית מלכותו של ה' המחיר שיידרש לשלם תמורת מלך "ככל הגויים" הוא מעמסה שתוטל על היחיד בחייו הפרטיים וזכויות היסוד של העם ייפגעו.

שופט אינו מתמנה מכוח ברית בינו לבין העם.

אברבנל מביא את דבריו של דון פאולו האגמון : מלך ככל הגויים = מלך מעל החוק

- מביא דברים אלו כדי להסביר מדוע שמואל מתנגד למלך ככל הגויים.

האם שונה שמו של המלך בישראל ? / שינוי שם המלך ?

- בוצע, לא כשיטה / היו מקרים באופן לא שיטתי

גרסיאל : משפט המלך התגשם אצל דויד ושאול.

מלמט מציע 2 דוקטרינות ביסוד הסברו הפרגמטי לאופן כתיבתו של ספר שופטים

- מחזוריות היסטורית וממד כלל ישראלי .

יושב על כס האלוהים מפסוקים אלה עולה שאלת היחס בין מלכות דויד למלכות ה'

- קיימת זהות בין מלכות ה' למלכות דויד/שלמה. מלכות ה' השמימית על ישראל מבוצעת עלי אדמות בידי המלך האנושי שהאל מינה.

מהו איש ישראל ?

- איש ישראל הם ראשי העם המקבלים הכרעות פוליטיות והם אלו המקבלים את המועמד לשלטון.

הספרים ההיסטוריים: המלוכה בישראל – חזון ומציאות (פריש)

קובץ שאלות לחזרה – מתוקן ועדכני!!! עריכה: הילה סובול

יסודות דמוקרטיים בתנך :

- במשטר המדינה ע"פ תורת ישראל יש שוויון מוחלט בין כל המיעוטים הדתיים לבני דת ישראל.
- יש להפריד בין הרשות הדתית
- יש להפריד בין השיפוט במדינה לשיפוט הדתי.
- שלילת הכפייה בעולם הרוחני.
- שיוויון גמור בין השבטים
- מצב זה הביא להנחת יסודות הדמוקרטיה ללא הבדלים מעמדיים התורה מדגישה שישראל באה מעבודות ובכך הבליטה את השוויון החברתי בעם.

הרעיון הדמוקרטי משתקף במהות הברית הנכרתת בין ישראל והאל

- העם קיבל את המשטר המצווה בתורה באופן דמוקרטי ובגלל הסכמת העם הוא תקף.

שיטת האמנה

- צמצום החופש האישי של הפרט כדי לייסד חיי חברה תקינים בעזרת שלטון משותף בהסכמת העם.

חקיקה תלמודית

- החקיקה התלמודית תלויה בדעת רוב העם.
- גם לאחר אישור חוק העם רשאי לבטלו .
- אסור לכפות חוק על הציבור נגד רצונו.
- אם חוק התיישן או שכבר לא נוהגים לפיו הוא בטל.

אהוביה: 3 ייעודים עיקריים במלך ישראל האידיאלי והם

- ישפוט עמו בצדק.
- ימשול בשטח רב ויצליח צבאית ומדינית בפני הגויים.
- לבבו לא ירום מאחיו (ולכן רצוי כי לא ירבה בכסף,נשים,סוסים וכד')

ליבוביץ: המלוכה היא כלי ולא דבר מקודש, אפשר לקיים תורה גם ללא המלוכה.

"שום תשים עליך מלך"

- חז"ל: רשות ; מפרשים : חובה.

המאפיין את דברי הושע

- שולל את המלוכה ביסודה ורואה אותה כחטא אלילי.

"כסף וזהב ירבו לו מאד"

- הפירוש "כדי שלא יתקרב לשאר הגויים " לא מופיע כפירוש.

הסוסים בספר דברים עפ"י גריניץ'

- אין זכר לסוס, סוסים היו אז רק ברכב פרעה ובכלל ברכב המלך , אך לעם היו זרים – דבר המוכיח כי ספר דברים קדם למלוכה

משנה תורה עפ"י הופמן

- התורה כולה ולא ספר גברים.

האם במשל יותם ביקורת על גדעון ?

- לא, ביקורת על אבימלך.

ליוור לא דיבר על המלוכה בחז"ל

השופט לא צריך להיות מקובל על העם , הסמכות שלו אינה תלויה בגיל,מעמד או מין.

הספרים ההיסטוריים: המלוכה בישראל – חזון ומציאות (פריש)

קובץ שאלות לחזרה – מתוקן ועדכני!!! עריכה: הילה סובול

לפי אברבנל המלוכה היא רשות.

בלידשטיין ורמב"ם : המסגרת הרעיונית המגדירה את המגמה של האיסורים האלו היא דבקות המלך בדרך הישר ומניעת הידרדרות מוסרית דתית.

לפי פדרבוש, שלטון לא צריך להמסר לכהונה
- בכל תקופת ימי ישראל הייתה הפרדה בין הרשות הדתית והמדינית.

המזמור בתהילים ב'
- העימות הוא צבאי ומשפטי.

מה לא מוזכר בקשר לאזכור מלך
-טקס ופולחן ; המלך מתואר כרועה ; שופט.

זכויות העם לפי זכויות המלך
- חובות המלך הם זכויות האזרח של העם.

מדוע לדעת דישון גדעון דחה את המלוכה ?
- לא רצה לשלוט בחזקה.

לדעת פרנקל אבימלך היה שליט מקומי בלבד.

הביקורת על אבימלך 'וישר'
- זלזול בחיי אדם, שרפת שכס רצח אחיו.

מדוע ביקשו ישראל מלך ?
-

המלוכה נזכרת בספר שופטים :
- אצל גדעון , אבימלך ובסוף הספר.

לפי ש' בר אפרת החידוש במלוכה :
- שיש ביקורת של הנביאים על הרשות המבצעת.

תאוקרטיה – שלטון האל ; היירוקרטיה – שלטון אנשי הדת .

מה לא מופיע כסיבת התנגדות שמואל למלוכה ?
- ביקשו איש ישראל ולא הזקנים –גישתו של רבי אליעזר שנדחית ע"י אליצור.

ברית המצפה

- ברית בין 3 צדדים : השופט-העם-האל.

בהצלחה רבה

לסיכומים נוספים:

www.logistics.up.co.il

ליצירת קשר: logistics4u@walla.co.il

